

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД « МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

З дисципліни «Адміністративне право»

на тему: «Поняття, предмет та метод адміністративного
права України»

Студента Аблязової
Людмили Володимирівни
Курсу II
групи: ТУ_{бц}-12-23-Б₁Пр(4,6здс)
напряму Право
спеціалізація -
Керівник: Самойлович Артур
Андрійович, викладач
Оцінка: _____
Національна шкала _____
Кількість балів _____ ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ-2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ	
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА.....	5
1.1. Поняття та зміст адміністративного права України.....	5
1.2. Місце адміністративного права в системі права України.....	10
1.3. Функції адміністративного права як галузі публічного права.....	12
РОЗДІЛ 2 ПРЕДМЕТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ЙОГО	
СКЛАДОВІ.....	14
2.1. Характеристика суспільних відносин, що регулюються адміністративним правом.....	14
2.2. Суб'єкти адміністративно-правових відносин.....	18
2.3. Види адміністративно-правових норм та їх реалізація.....	20
РОЗДІЛ 3 МЕТОДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО	
РЕГУЛЮВАННЯ.....	23
3.1. Загальні риси та класифікація методів правового регулювання.....	23
3.2. Адміністративно-правовий метод: сутність, ознаки та особливості..	26
3.3. Специфічні методи, що застосовуються в адміністративному праві..	28
ВИСНОВКИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	33
ДОДАТКИ.....	36

ВСТУП

У сучасних умовах побудови правової держави та розвитку інститутів громадянського суспільства адміністративне право України набуває особливої ваги як галузь, що забезпечує функціонування механізму державного управління на принципах законності, публічності, відкритості та підзвітності. Його роль полягає не лише у регламентації діяльності органів виконавчої влади, а й у формуванні балансу між владними структурами та громадянами, захисті прав і свобод особи, що є основою сучасного демократичного устрою [4].

Адміністративне право регулює широке коло суспільних відносин, які виникають у процесі реалізації публічної влади, зокрема в межах надання адміністративних послуг, здійснення контролю, нагляду, примусу, а також організації діяльності державних органів та місцевого самоврядування. Через адміністративне право здійснюється безпосередній контакт громадянина з державою, адже саме в цій галузі найчастіше реалізуються публічні інтереси — через оформлення документів, ліцензування, звернення до органів влади, участь у провадженнях тощо.

Актуальність теми дослідження зумовлена не лише теоретичною потребою в осмисленні сутності адміністративного права як автономної галузі юридичної науки, а й практичною необхідністю удосконалення механізмів публічного управління, зниження адміністративного тиску, розвитку електронного урядування, посилення адміністративної відповідальності посадових осіб за порушення прав громадян.

Особливого значення у цьому контексті набуває вивчення предмета адміністративного права, який окреслює коло суспільних відносин, що підлягають регулюванню, та методів адміністративно-правового впливу, які формують інструменти реалізації державної волі, забезпечують юридичну визначеність, стабільність та ефективність у публічному адмініструванні. Саме від правильного розуміння цих базових категорій залежить якість

нормативного регулювання, ефективність діяльності державного апарату та ступінь довіри громадян до органів влади [6].

Таким чином, дослідження поняття, предмета та методів адміністративного права є не лише актуальним, а й необхідним для формування сучасної правової культури, удосконалення правозастосовної практики та гармонізації адміністративного законодавства України із європейськими стандартами.

Мета курсової роботи полягає у дослідженні теоретичних основ адміністративного права, з'ясуванні його предмета, визначенні методів правового регулювання у цій сфері та аналізі їхнього практичного значення.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- з'ясувати зміст і поняття адміністративного права;
- охарактеризувати суспільні відносини, які становлять предмет цієї галузі;
- розкрити особливості адміністративно-правового методу та інших методів правового регулювання.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, що регулюються нормами адміністративного права. Предметом дослідження є поняття, предмет і методи адміністративного права України.

Методологічну основу курсової роботи становлять загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція), а також спеціальні юридичні методи дослідження: формально-юридичний, системно-структурний, порівняльно-правовий.

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

1.1. Поняття та зміст адміністративного права України

Адміністративне право є однією з фундаментальних галузей публічного права, що відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування системи державного управління. Воно створює нормативно-правову базу, на якій ґрунтується діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, визначає їх правовий статус, компетенцію та порядок взаємодії з громадянами, підприємствами, установами, організаціями. Важливо, що адміністративне право спрямоване не лише на регламентацію формальної сторони діяльності державних структур, а й на забезпечення реалізації публічних інтересів, прав і свобод людини в процесі державного управління [16].

Основна мета адміністративного права полягає у врегулюванні відносин, які виникають у процесі здійснення управлінської діяльності органів державної влади, зокрема в адміністративно-владній сфері. Це включає визначення правил організації та функціонування виконавчої влади, механізмів прийняття та виконання адміністративних рішень, процедур контролю та нагляду, а також встановлення відповідальності за порушення адміністративного законодавства.

З позиції сучасної юридичної науки адміністративне право України представляє собою цілісну систему правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері публічного управління. Ці норми визначають не лише порядок реалізації виконавчої влади, а й правові засади діяльності суб'єктів, наділених управлінськими функціями. Вони забезпечують баланс між владними повноваженнями державних органів і захистом прав громадян, що є основою демократичного правового суспільства [6].

Таким чином, адміністративне право виступає важливим механізмом реалізації державної влади, який забезпечує належний порядок і законність в управлінській діяльності, сприяє підвищенню ефективності державного управління та захисту правових інтересів усіх учасників адміністративних правовідносин.

Однією з ключових ознак адміністративного права є те, що воно переважно регулює владно-субординаційні, або вертикальні, відносини, що характеризуються чіткою ієрархією між суб'єктами правовідносин. У таких відносинах одна сторона — зазвичай державний орган або посадова особа, наділена спеціальними повноваженнями — має право видавати обов'язкові до виконання приписи, розпорядження, накази чи інші адміністративні акти, які створюють юридичні зобов'язання для іншої сторони [2].

Інша сторона, якою може бути як фізична особа — громадянин, так і юридична особа — підприємство, установа чи організація, зобов'язана у встановлених законом межах безумовно виконувати ці приписи. Така субординація забезпечує реалізацію владних функцій держави, гарантує дисципліну і порядок у публічному управлінні, а також сприяє дотриманню правових норм і захисту суспільних інтересів.

Владно-субординаційний характер адміністративно-правових відносин має низку важливих особливостей. По-перше, ці відносини ґрунтуються на принципі верховенства права, що означає — влада органу або посадової особи реалізується виключно в межах, встановлених законом, і не може бути свавільною. По-друге, суб'єкти, які перебувають у підпорядкуванні, мають обов'язки, які забезпечують виконання владних розпоряджень, але водночас користуються певними правами і захистом від зловживань [4].

Цей тип відносин відрізняє адміністративне право від інших галузей права, де панує рівність сторін (наприклад, цивільне право), оскільки він передбачає чітко виражену юридичну нерівність і одночасно гарантує правовий захист усіх учасників процесу.

Отже, владно-субординаційний характер відносин у сфері адміністративного права виступає фундаментальним механізмом забезпечення реалізації державної влади, організації публічного управління та підтримки правопорядку в суспільстві.

До сфери регулювання адміністративного права належить широкий спектр суспільних відносин, які виникають у процесі здійснення державного управління та реалізації владних повноважень. Ці напрями охоплюють різноманітні аспекти функціонування органів виконавчої влади, взаємодії держави з громадянами, підприємствами та організаціями, а також механізми контролю та захисту прав у публічній сфері.

Перш за все, адміністративне право регулює організацію та діяльність органів виконавчої влади, які є ключовими суб'єктами публічного управління. Це включає визначення структури, компетенції, повноважень, порядку утворення та взаємодії різних рівнів виконавчих органів — від центральних міністерств і відомств до місцевих державних адміністрацій. Законодавство встановлює правила їхньої роботи, забезпечує підзвітність і відповідальність, що сприяє ефективності та прозорості державного управління [8].

Другим важливим напрямом є надання адміністративних послуг, що виступає основним каналом взаємодії держави з громадянами та суб'єктами господарювання. Адміністративне право регламентує порядок отримання різних дозволів, ліцензій, сертифікатів, оформлення документів, здійснення реєстраційних дій тощо. Забезпечення доступності, якості та своєчасності адміністративних послуг є невід'ємною складовою правового регулювання у цій сфері, що сприяє реалізації прав і свобод людини.

Третій напрям — державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства, який забезпечує виконання нормативних актів, правил, стандартів у різних сферах суспільного життя. Адміністративне право визначає повноваження уповноважених органів контролю, порядок проведення перевірок, складення протоколів про виявлені порушення, а також механізми реагування на виявлені правопорушення. Такий нагляд сприяє

підтриманню законності, захисту інтересів держави, суспільства та окремих осіб [10].

Четвертий напрям — провадження в справах про адміністративні правопорушення, що передбачає встановлення та реалізацію процедур розгляду фактів порушень адміністративних норм, накладення адміністративних стягнень і забезпечення відповідальності. Адміністративне право визначає види адміністративних правопорушень, суб'єктів відповідальності, порядок оформлення справ, права та обов'язки учасників провадження, а також механізми оскарження рішень. Це гарантує законність і справедливість у сфері адміністративної відповідальності.

П'ятий напрям — адміністративно-деліктні відносини, які виникають у зв'язку з вчиненням адміністративних правопорушень і включають юридичні наслідки таких дій. Ця сфера регулює питання визнання фактів порушень, визначення видів і розміру санкцій, а також заходів впливу, що застосовуються до винних осіб, забезпечуючи тим самим превентивний ефект і дисциплінарну відповідальність [12].

Нарешті, адміністративне право регулює захист прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у публічних відносинах. Воно встановлює механізми, за допомогою яких громадяни та організації можуть захищати свої права у випадках порушення адміністративних норм, звертатися до органів влади з проханнями або скаргами, а також оскаржувати неправомірні дії або бездіяльність суб'єктів владних повноважень. Ця функція адміністративного права є важливою складовою правової держави і гарантією верховенства права, забезпечуючи баланс між інтересами держави і правами окремих осіб.

Таким чином, сфера регулювання адміністративного права є комплексною і різноманітною, охоплюючи всі ключові напрямки діяльності органів публічної влади, що спрямовані на організацію, контроль, захист і забезпечення реалізації управлінських функцій у суспільстві.

Особливої уваги в сучасних умовах набуває процес реформування публічної адміністрації в Україні, який є одним із пріоритетних напрямків

державної політики, спрямованих на підвищення ефективності, прозорості та відкритості системи державного управління. У цьому контексті адміністративне право виступає як ключовий правовий механізм, що регулює основні зміни та новації у сфері публічної адміністрації, забезпечуючи законність і правову визначеність реформ [14].

Зокрема, адміністративне право відіграє вирішальну роль у розмежуванні повноважень між центральними та місцевими органами виконавчої влади, що сприяє більш чіткій і збалансованій структурі управління. Це дозволяє уникнути дублювання функцій, підвищує відповідальність і автономію місцевих органів влади, а також забезпечує більш адресне і ефективне вирішення місцевих питань.

Крім того, в рамках реформ адміністративне право забезпечує оптимізацію державного управління шляхом впровадження нових організаційних моделей, механізмів контролю, а також стандартів якості надання адміністративних послуг. Це сприяє підвищенню ефективності діяльності органів влади, скороченню бюрократичних процедур та зменшенню адміністративного навантаження на громадян і бізнес [16].

Особливу увагу приділяють розвитку інструментів електронного урядування (e-government), що кардинально змінюють традиційні підходи до взаємодії громадян з державою. Адміністративне право формує правове підґрунтя для запровадження електронних сервісів, цифрових підписів, електронного документообігу, що забезпечує швидкість, зручність та прозорість адміністративних процедур. Впровадження таких технологій сприяє підвищенню доступності адміністративних послуг, зменшенню корупційних ризиків і зміцненню довіри громадян до державних інституцій.

Не менш важливим є процес дерегуляції, який передбачає спрощення і зменшення кількості регуляторних актів та процедур, що стримують розвиток підприємництва та обтяжують громадян. Адміністративне право регулює нормативні засади дерегуляції, визначає критерії та механізми її здійснення,

що дає змогу створити більш сприятливий правовий клімат для розвитку економіки і соціальної сфери [18].

У сукупності ці трансформації та інновації у сфері публічної адміністрації сприяють формуванню ефективної, прозорої і відкритої системи державного управління, здатної оперативно реагувати на потреби суспільства та гарантувати захист прав і свобод людини. Таким чином, адміністративне право виступає фундаментальним інструментом реалізації реформ, забезпечуючи правове регулювання та підтримку змін, що відбуваються в українській публічній адміністрації.

1.2. Місце адміністративного права в системі права України

Адміністративне право посідає чільне місце в системі національного права, виступаючи однією з основних галузей публічного права, що забезпечує правове регулювання широкого спектра суспільних відносин у сфері державного управління. Воно визначає механізми і форми впливу держави на різні соціальні процеси з метою захисту та забезпечення публічного інтересу, стабільності суспільства, належного функціонування інститутів влади і дотримання законності [20].

Адміністративне право створює правову основу для здійснення виконавчої влади, встановлюючи правила організації та діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, а також інших суб'єктів, уповноважених виконувати публічні функції. Через адміністративне право реалізується владно-організаційна діяльність держави, спрямована на виконання законів, норм, забезпечення громадського порядку, надання адміністративних послуг та захист прав і свобод громадян.

Ця галузь права відіграє вирішальну роль у підтриманні балансу між владними повноваженнями держави та правами і свободами особи, що є фундаментом демократичного правового суспільства. Вона регламентує не

тільки порядок діяльності державних органів, а й механізми контролю, нагляду, відповідальності та захисту прав суб'єктів адміністративних правовідносин [22].

Таким чином, адміністративне право є невід'ємною складовою системи національного права, яка забезпечує ефективне функціонування державного апарату, підтримку суспільного ладу і захист інтересів держави та громадян, що робить його ключовим інструментом реалізації державної політики та управління в Україні.

Взаємозв'язок адміністративного права з іншими галузями права є тісним і багатоаспектним:

- з конституційним правом — через спільні засади організації державної влади;
- з кримінальним правом — у частині адміністративної деліктології та протидії правопорушенням;
- з фінансовим правом — щодо регулювання бюджетної дисципліни, оподаткування, контролю витрат;
- з трудовим правом — у сфері службових відносин державних службовців;
- з цивільним правом — під час регламентації прав фізичних і юридичних осіб у публічному адмініструванні [24].

Важливо зазначити, що адміністративне право має регулятивну, охоронну та організаційну функції, що дозволяють йому виступати не лише як засіб впливу держави на суспільство, а й як інструмент забезпечення публічних і приватних інтересів. Завдяки своїй динамічності та відкритості до змін адміністративне право постійно оновлюється та адаптується до соціально-економічних реалій.

Крім того, у процесі розвитку демократичного правопорядку в Україні, адміністративне право набуває гуманістичного спрямування, що виявляється в пріоритеті захисту прав і свобод громадян у публічно-правових відносинах,

у створенні системи ефективного адміністративного судочинства, розвитку механізмів альтернативного врегулювання спорів.

1.3. Функції адміністративного права як галузі публічного права

Функції адміністративного права відображають його сутність, спрямованість та основні завдання в системі державного управління, демонструючи, як ця галузь права реалізує свої цілі та впливає на суспільні відносини. Через виконання своїх функцій адміністративне право забезпечує організацію, регулювання та контроль діяльності органів виконавчої влади, формує правові основи для ефективного управління, сприяє дотриманню законності і захисту прав громадян. До основних функцій цієї галузі належать [1]:

- Регулятивна функція. Полягає у врегулюванні управлінських відносин у публічній сфері, встановленні прав та обов'язків суб'єктів адміністративного права, визначенні процедур ухвалення рішень, надання послуг тощо.
- Охоронна функція. Спрямована на захист публічного порядку, правопорядку, прав і свобод громадян, законних інтересів юридичних осіб. Вона забезпечується за допомогою адміністративно-деліктного механізму та нагляду з боку державних органів.
- Контрольна функція. Здійснюється через інститути адміністративного нагляду, інспекційної діяльності, внутрішнього та зовнішнього контролю за діяльністю органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.
- Забезпечувальна функція. Полягає у створенні правових умов для реалізації повноважень суб'єктів публічного управління, встановленні порядку прийняття управлінських рішень та організації взаємодії між державними структурами.

- Процесуальна функція. Виражається в урегулюванні адміністративних процедур, адміністративного процесу, а також порядку вирішення адміністративних спорів та розгляду справ про адміністративні правопорушення.

- Гарантійна функція. Забезпечує захист прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб від неправомірних дій органів влади та їхніх посадових осіб. Реалізується, зокрема, через інститути адміністративного оскарження, звернення до адміністративного суду тощо [3].

Таким чином, адміністративне право України є важливою галуззю публічного права, що виконує багатофункціональну роль у системі державного управління. Воно забезпечує правову основу для взаємодії між владою і суспільством, надає інструменти для впровадження адміністративних реформ, сприяє підвищенню прозорості та відповідальності органів публічної влади.

РОЗДІЛ 2

ПРЕДМЕТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ЙОГО СКЛАДОВІ

2.1. Характеристика суспільних відносин, що регулюються адміністративним правом

Предмет будь-якої галузі права визначається як сукупність суспільних відносин, що перебувають під її правовим регулюванням і формують специфіку цієї галузі. У випадку адміністративного права предметом є саме ті суспільні відносини, які виникають у процесі здійснення публічного управління. Ці відносини охоплюють широкий спектр взаємодій між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами, які наділені державою повноваженнями реалізовувати адміністративні функції [3].

До предмета адміністративного права входять, зокрема, відносини, пов'язані з організацією і функціонуванням системи державного управління, встановленням повноважень і відповідальності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також регулюванням їхньої взаємодії з громадянами, підприємствами та організаціями. Це також включає процедури прийняття адміністративних рішень, механізми контролю і нагляду, порядок надання адміністративних послуг, а також провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Особливістю предмета адміністративного права є його спрямованість на регулювання відносин, які мають владний, публічно-управлінський характер, що відрізняє його від інших галузей права, наприклад цивільного чи кримінального. Саме тому адміністративне право опікується питаннями реалізації державної влади у сфері управління, забезпечення законності, порядку, а також захисту публічних інтересів і прав громадян [5].

Важливо підкреслити, що предмет адміністративного права постійно розвивається і розширюється у зв'язку з трансформаціями в системі державного управління, появою нових форм публічної діяльності, впровадженням інноваційних технологій, зокрема електронного урядування. Це вимагає гнучкості у правовому регулюванні та адаптації нормативної бази до сучасних реалій.

Отже, предмет адміністративного права охоплює комплекс взаємовідносин, що виникають у процесі реалізації адміністративних функцій держави через діяльність відповідних суб'єктів, забезпечуючи таким чином ефективне управління, підтримку правопорядку і захист публічних інтересів.

Суспільні відносини, що складають предмет адміністративного права, мають низку характерних рис, які відображають їхню специфіку та відрізняють від інших правових відносин [7].

Першою важливою рисою є публічно-владний, або односторонньо імперативний, характер цих відносин. Це означає, що у сфері адміністративного права одна зі сторін, як правило, є органом публічної влади або посадовою особою, наділеною владними повноваженнями, які дають їй право видавати обов'язкові для іншої сторони приписи, розпорядження чи накази. Інша сторона, якою може бути фізична або юридична особа, зобов'язана безумовно виконувати ці приписи у межах закону. Така нерівність у правах і обов'язках суб'єктів є основою для реалізації владних функцій держави.

Другою характерною рисою є активна участь органів публічної адміністрації як суб'єктів владних повноважень. Саме ці органи є основними носіями адміністративного права і виконують ключову роль у здійсненні публічного управління. Вони організовують, координують і контролюють виконання законів та інших нормативних актів, надають адміністративні послуги, здійснюють державний нагляд і контроль, розглядають справи про адміністративні правопорушення тощо [9].

Третьою ознакою є регулювання суспільних відносин у сфері виконавчої та контрольно-наглядової діяльності. Адміністративне право спрямоване на впорядкування діяльності органів виконавчої влади, визначення їхніх повноважень і відповідальності, а також встановлення процедур контролю за дотриманням законності різними суб'єктами. Ця сфера охоплює як безпосереднє управління державними справами, так і нагляд за законністю у діяльності інших осіб і організацій.

Четверта важлива риса — це спрямованість на досягнення публічного (суспільного) інтересу, що є визначальним критерієм відокремлення адміністративно-правових відносин від приватноправових. Адміністративне право орієнтоване на забезпечення загального блага, захист суспільного порядку, підтримання правопорядку та реалізацію функцій держави. Навпаки, приватноправові відносини, наприклад у цивільному чи господарському праві, переважно спрямовані на задоволення особистих, приватних інтересів учасників [11].

Отже, зазначені риси визначають унікальний статус суспільних відносин, які регулює адміністративне право, підкреслюючи його публічно-правову природу, роль держави як носія влади, а також спрямованість на забезпечення ефективного і законного функціонування системи публічного управління в інтересах суспільства в цілому.

До кола суспільних відносин, які охоплює предмет адміністративного права, належить широкий спектр правовідносин, що виникають у процесі здійснення публічного управління та реалізації владних повноважень державних органів і посадових осіб [13].

Перш за все, це організаційно-управлінські відносини в системі державного управління, які охоплюють питання створення, структурування, функціонування і взаємодії органів виконавчої влади та інших суб'єктів публічного управління. Ці відносини регулюють порядок делегування повноважень, координації діяльності різних державних інституцій,

визначення компетенції та відповідальності, що є основою для ефективної роботи державного апарату.

Другий важливий вид відносин — це відносини між органами виконавчої влади та громадянами щодо реалізації їхніх прав і свобод. Ці правовідносини виникають у процесі взаємодії громадян із суб'єктами публічної влади при реалізації адміністративних процедур, оформленні документів, зверненнях, отриманні адміністративних послуг. Адміністративне право регулює порядок надання таких послуг, встановлює гарантії захисту прав громадян у випадку порушень, а також механізми оскарження неправомірних дій чи бездіяльності органів влади [15].

Наступним напрямом є відносини, пов'язані з наданням адміністративних послуг, які виступають основним інструментом державної взаємодії з населенням і бізнесом. Ці відносини охоплюють широкий спектр діяльності — від видачі дозволів і ліцензій до реєстрації актів цивільного стану, контролю за дотриманням законодавства та інші. Адміністративне право встановлює стандарти якості, терміни надання послуг, процедури подання заяв, що сприяє доступності та прозорості цієї сфери.

До предмета адміністративного права належать також провадження в справах про адміністративні правопорушення — комплекс правових відносин, пов'язаних з виявленням, розслідуванням і розглядом фактів порушень адміністративних норм. Ці відносини включають встановлення відповідальності, застосування адміністративних стягнень, процедури притягнення винних осіб до відповідальності, що є невід'ємною складовою підтримання законності і порядку [17].

Також у сфері адміністративного права регулюються відносини щодо застосування адміністративного примусу, що мають на меті забезпечення виконання адміністративних приписів та рішень. Ці відносини визначають правомірні засоби і способи впливу на суб'єктів, які порушують норми, а також межі допустимого втручання держави у права і свободи людини.

Особливе місце посідають внутрішньоорганізаційні управлінські відносини у сфері державної служби, які пов'язані з правовим статусом державних службовців, їхніми правами, обов'язками, умовами служби, порядком прийняття на службу, кар'єрним ростом та дисциплінарною відповідальністю. Ці відносини забезпечують ефективну роботу державного апарату через регламентацію взаємин між службовцями і керівництвом [19].

Важливими є також контрольні та наглядові відносини, що виникають у процесі державного контролю за дотриманням законодавства, здійснюваного органами виконавчої влади. Ці відносини охоплюють проведення перевірок, інспекцій, складання актів, реагування на виявлені порушення, а також реалізацію превентивних заходів з метою запобігання правопорушенням.

Нарешті, предмет адміністративного права включає відносини, що виникають у процесі адміністративного судочинства. Вони стосуються порядку розгляду справ, пов'язаних із оскарженням рішень, дій або бездіяльності органів публічної влади, захистом прав і свобод громадян у адміністративних спорах. Це важливий інститут, який забезпечує баланс між владою і суспільством, гарантує законність та справедливість у публічній сфері [21].

Отже, предмет адміністративного права охоплює різноманітні правовідносини, які формують правову основу діяльності органів публічного управління, захисту прав громадян і підтримки суспільного порядку, що є запорукою ефективного функціонування держави.

2.2. Суб'єкти адміністративно-правових відносин

Суб'єктами адміністративного права є ті учасники суспільних відносин, які володіють адміністративною правосуб'єктністю, тобто здатністю мати права і обов'язки у сфері адміністративного права та реалізовувати їх.

До основних груп суб'єктів адміністративного права належать [23]:

- органи державної влади та місцевого самоврядування, які наділені правом приймати владні рішення в адміністративній сфері (наприклад, Кабінет Міністрів України, міністерства, обласні та районні державні адміністрації, виконавчі органи місцевих рад);
- посадові особи, які реалізують публічні повноваження від імені органів влади (наприклад, керівники структурних підрозділів, інспектори, державні службовці);
- фізичні особи (громадяни України, іноземці, особи без громадянства), які є об'єктами адміністративно-правового регулювання або звертаються за адміністративними послугами;
- юридичні особи приватного і публічного права, які вступають у правовідносини з органами публічної влади з питань ліцензування, контролю, адміністративної відповідальності тощо;
- інститути громадянського суспільства (громадські об'єднання, засоби масової інформації), які можуть брати участь у адміністративному провадженні або контролі.

Особливість адміністративної правосуб'єктності полягає у неоднаковому правовому становищі різних суб'єктів у системі адміністративних правовідносин. Не всі учасники цієї системи володіють однаковими правами і можливостями. Зокрема, органи публічної влади та їх посадові особи наділені специфічними владними повноваженнями, які дають їм право видавати обов'язкові для виконання приписи, розпорядження та рішення. Ці повноваження є проявом публічної влади, що реалізується через адміністративне право, і відрізняють їх від інших суб'єктів [25].

Водночас інші учасники адміністративно-правових відносин — громадяни, підприємства, організації — не мають таких владних повноважень і перебувають у позиції підпорядкування державним органам. Вони зобов'язані виконувати приписи й рішення органів влади, але тільки в межах, визначених законом, що гарантує їхні права та свободи. Така ієрархія прав і

обов'язків у адміністративних відносинах відображає публічно-владний характер адміністративного права.

Важливим аспектом участі у адміністративно-правових відносинах є обов'язок дотримання чітко визначених норм адміністративного законодавства. Ці норми регулюють порядок взаємодії суб'єктів, встановлюють правила прийняття рішень, надання послуг, здійснення контролю та інші аспекти публічного управління. Недотримання або порушення встановлених норм несе за собою юридичну відповідальність, що є засобом забезпечення законності і дисципліни у сфері державного управління [2].

Юридична відповідальність у сфері адміністративного права має різноманітні форми. Переважно це адміністративна відповідальність, яка передбачає застосування адміністративних стягнень за вчинення адміністративних правопорушень, таких як штрафи, попередження, конфіскація тощо. Окрім того, у певних випадках передбачена дисциплінарна відповідальність, що стосується посадових осіб і державних службовців, які порушують службові обов'язки або нормативні вимоги, а також матеріальна відповідальність, пов'язана з відшкодуванням збитків, заподіяних внаслідок неправомірних дій [4].

Таким чином, особливості адміністративної правосуб'єктності та режиму відповідальності формують основу правового балансу між владою і підконтрольними їй суб'єктами, забезпечують дотримання законності, ефективність управління і захист прав громадян у сфері публічного управління.

2.3. Види адміністративно-правових норм та їх реалізація

Адміністративно-правові норми є первинними структурними одиницями галузі адміністративного права. Вони формують нормативну базу

для регулювання управлінських відносин і мають імперативний характер, що виражається в обов'язковості їх виконання для всіх суб'єктів.

За змістом адміністративно-правові норми поділяються на [1]:

- матеріальні норми — визначають права, обов'язки, повноваження, правовий статус суб'єктів адміністративного права;
- процесуальні норми — встановлюють порядок реалізації матеріальних норм, зокрема порядок проведення адміністративних процедур, оскарження рішень, застосування адміністративних стягнень.

За функціональним призначенням [3]:

- регулятивні норми — регулюють відносини у сфері публічного управління;
- охоронні норми — забезпечують захист суспільного порядку, законності та дисципліни;
- диспозитивні норми — допускають певну свободу вибору поведінки суб'єктами (рідше застосовуються в адміністративному праві);
- імперативні норми — встановлюють чітко визначену модель поведінки (переважають у цій галузі).

Реалізація адміністративно-правових норм відбувається через [6]:

- дотримання — утримання суб'єктів від вчинення дій, заборонених законом;
- виконання — вчинення обов'язкових дій відповідно до норм права;
- застосування — ухвалення владного рішення органом публічної влади (наприклад, видача дозволу, накладення штрафу);
- використання — реалізація прав, передбачених нормами адміністративного права (звернення за послугою, подання скарги тощо).

Таким чином, адміністративне право охоплює надзвичайно широкий спектр суспільних відносин, які регулюються на основі норм цієї правової галузі. Ці відносини виникають у процесі здійснення публічного управління і включають взаємодію різноманітних суб'єктів — від органів виконавчої влади

та місцевого самоврядування до фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у адміністративно-правових процесах.

Норми адміністративного права формують чітку і стабільну правову базу, що забезпечує ефективне функціонування державного апарату. Вони регламентують організаційні засади діяльності державних органів, порядок прийняття управлінських рішень, механізми контролю і нагляду, а також встановлюють права і обов'язки суб'єктів, що беруть участь у процесі публічного управління. Завдяки цьому адміністративне право слугує інструментом реалізації державної влади у спосіб, який відповідає принципам законності, справедливості і прозорості [22].

Крім того, адміністративне право виконує важливу роль у захисті прав і свобод громадян. Воно встановлює правові гарантії для громадян і організацій у взаємодії з державою, забезпечує доступ до адміністративних послуг, а також передбачає механізми захисту від незаконних або неправомірних дій органів влади. Це сприяє формуванню довіри суспільства до державних інституцій і забезпечує рівень правової безпеки, необхідний для стабільного розвитку демократичної держави.

Окрему увагу адміністративне право приділяє питанням забезпечення публічної безпеки і правопорядку. Воно регламентує діяльність контролюючих та наглядових органів, порядок застосування адміністративного примусу та відповідальності за адміністративні правопорушення. Ці норми спрямовані на попередження і припинення порушень, які можуть загрожувати суспільному порядку, безпеці громадян та державних інтересів [10].

Таким чином, адміністративне право виступає не лише як фундаментальна галузь публічного права, а й як ефективний інструмент регулювання широкого кола суспільних відносин, що забезпечує нормальне функціонування держави, захист прав особи та підтримання стабільності і безпеки у суспільстві.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

3.1. Загальні риси та класифікація методів правового регулювання

Під методом правового регулювання розуміється сукупність юридичних способів, засобів і прийомів, за допомогою яких держава здійснює цілеспрямований вплив на суспільні відносини. Цей вплив має на меті формування у учасників правовідносин певної, бажаної з точки зору держави, моделі поведінки, яка сприяє забезпеченню стабільності, порядку та розвитку суспільства. Метод правового регулювання виступає як інструмент реалізації державної влади у правовій сфері, дозволяючи ефективно керувати суспільними процесами через встановлення правил, норм і механізмів їх дотримання [6].

Кожна галузь права застосовує свої специфічні методи, що відповідають особливостям регульованих нею суспільних відносин, а також цілям і завданням, які вона ставить перед собою. Ці методи відображають характер і спрямованість правового регулювання у відповідній сфері та визначають спосіб взаємодії держави з юридичними та фізичними особами.

Наприклад, у сфері адміністративного права методи правового регулювання характеризуються переважно владно-імперативним підходом, де держава наділена повноваженнями видавати обов'язкові для виконання приписи, які регулюють діяльність суб'єктів публічного управління. Цей метод ґрунтується на використанні норм, що встановлюють права і обов'язки, регламентують порядок прийняття адміністративних рішень, контролю за їх виконанням та застосуванням адміністративної відповідальності [15].

Метод правового регулювання включає різні прийоми: правове примусове впливання, надання прав і свобод, встановлення заборон, організаційно-розпорядчі заходи, контроль і нагляд, адміністративне тлумачення і застосування норм права. Кожен із цих прийомів застосовується

у конкретних ситуаціях і сприяє досягненню загальної мети — підтриманню правопорядку та забезпеченню ефективного функціонування державних інститутів.

Водночас, метод правового регулювання відрізняється гнучкістю та здатністю адаптуватися до змін у суспільстві, що дозволяє праву реагувати на нові виклики, розвивати механізми взаємодії держави і громадян, забезпечувати баланс між владою і свободою [20].

Отже, метод правового регулювання виступає як фундаментальний механізм правового впливу держави на суспільство, що реалізується через систему юридичних засобів і прийомів, які мають забезпечити впорядкування суспільних відносин і створення умов для їх гармонійного розвитку.

Для адміністративного права характерний імперативний метод регулювання, що проявляється у владному характері норм: орган влади надає приписи, обов'язкові до виконання, а інша сторона має обмежену свободу волевиявлення. Це відрізняє адміністративне право, наприклад, від цивільного, де діє диспозитивний метод [23].

Класифікація методів правового регулювання включає низку основних способів, які держава використовує для впливу на суспільні відносини та формування певної поведінки учасників правовідносин. Кожен із цих методів має свої особливості, сфери застосування та ступінь обов'язковості, що визначає характер і ефективність правового регулювання в різних галузях права.

Імперативний метод є найбільш жорстким і владним способом регулювання. Він базується на чітко встановлених правилах і нормах, які не допускають жодних відступів або варіантів виконання. Цей метод передбачає обов'язковість виконання визначених приписів, а порушення тягне за собою юридичні наслідки. Імперативний метод часто застосовується у публічних галузях права, таких як адміністративне та кримінальне право, де необхідно забезпечити суворе дотримання законності і дисципліни. Наприклад, органи

влади видають накази чи розпорядження, які мають обов'язкову силу для підлеглих і громадян [7].

Диспозитивний метод заснований на свободі волевиявлення сторін правовідносин. Він характерний для приватноправових галузей, таких як цивільне або трудове право, де учасники мають можливість самостійно визначати умови своїх взаємин у межах, дозволених законом. Диспозитивний метод передбачає, що норми права виступають як рамки, а конкретні рішення і поведінка сторін можуть варіюватися залежно від їхньої згоди. Цей метод сприяє гнучкості, врахуванню інтересів сторін і розвитку правової рівності.

Заборонний метод полягає у встановленні чітких заборон на здійснення певних дій або поведінки, порушення яких тягне за собою юридичну відповідальність. Цей метод має превентивний характер, спрямований на попередження небажаних або шкідливих дій, які можуть зашкодити суспільним інтересам або правам інших осіб. Заборонний метод широко використовується в адміністративному, кримінальному та інших галузях права для підтримки правопорядку і захисту суспільства [14].

Дозвільний метод реалізується через надання суб'єктам права здійснювати певні дії лише після отримання відповідного дозволу від уповноваженого компетентного органу. Цей метод встановлює систему контролю і регулювання, при якій певна діяльність визнається законною лише за умови дотримання визначених процедур і отримання офіційного дозволу. Дозвільний метод поширений у сфері адміністративного права, наприклад, при ліцензуванні, видачі дозволів на будівництво, проведенні контрольних заходів тощо.

Рекомендаційний метод відрізняється меншою обов'язковістю і застосовується у формі консультативних або рекомендаційних норм, які мають порадиницький характер і не вимагають безумовного виконання. Цей метод спрямований на орієнтацію суб'єктів на певні моделі поведінки, підвищення правової культури та ефективності діяльності без використання примусового впливу. Рекомендаційний метод часто застосовується у процесі

правового виховання, підвищення кваліфікації посадових осіб, а також у випадках, коли законодавство передбачає свободу вибору певних дій [19].

Таким чином, класифікація методів правового регулювання відображає різноманітність юридичних інструментів, які дозволяють державі ефективно впливати на суспільні відносини. Застосування конкретного методу залежить від специфіки регульованої сфери, цілей правового регулювання та особливостей учасників правовідносин. Комплексне використання цих методів сприяє забезпеченню балансу між владою і свободою, підтриманню правопорядку і захисту інтересів суспільства [8].

3.2. Адміністративно-правовий метод: сутність, ознаки та особливості

Адміністративно-правовий метод – це домінуючий спосіб регулювання відносин у сфері публічного управління, який виражає владно-розпорядчий характер адміністративного права. Він базується на підпорядкуванні однієї сторони іншій у межах закону та реалізується переважно через одностороннє волевиявлення органів влади [6].

Адміністративно-правовий метод регулювання відносин у сфері публічного управління має низку специфічних ознак, що визначають його сутність і відмінність від інших методів правового регулювання.

По-перше, одним із ключових аспектів цього методу є односторонній характер владних рішень. Це означає, що адміністративний орган або посадова особа має право самостійно приймати рішення, які обов'язкові для виконання іншими учасниками правовідносин, без необхідності отримання їхньої згоди чи погодження. Такий підхід ґрунтується на принципі верховенства державної влади у сфері адміністративного управління, коли держава виступає як носій публічних інтересів і здійснює регулювання через владні акти [2].

По-друге, адміністративно-правовий метод має публічно-правову природу, оскільки він функціонує в межах правовідносин між державою (її органами та посадовими особами) і громадянами або юридичними особами. Цей метод відображає особливості взаємовідносин у публічній сфері, де одна сторона володіє владними повноваженнями, а інша підпорядковується їй в інтересах забезпечення суспільного порядку, безпеки і добробуту [11].

Третя важлива ознака полягає у наявності державного примусу як інструменту забезпечення виконання адміністративних рішень і приписів. Якщо суб'єкти, на яких поширюються адміністративні акти, не виконують їх добровільно, держава має право застосувати механізми примусу — адміністративні стягнення, штрафи, обмеження тощо. Цей примус є гарантією ефективності державного управління і забезпечення законності у публічній сфері.

Четверта характерна риса — це обов'язковість виконання адміністративних актів. Видавані адміністративні рішення мають юридичну силу, і суб'єкти, до яких вони адресовані, зобов'язані виконувати їх у встановленому порядку та строки. Це забезпечує стабільність і передбачуваність у відносинах між державою і громадянами, а також запобігає свавіллю і правовим колізіям [13].

Крім того, адміністративно-правовий метод відрізняється від приватноправових тим, що він орієнтований не на досягнення рівності і компромісу між сторонами, а на реалізацію владних функцій держави у спосіб, що забезпечує публічний порядок та інтереси суспільства. Він є інструментом ефективного управління, що поєднує юридичну обов'язковість з гарантіями захисту прав і свобод людини в межах закону [24].

Отже, комплекс зазначених ознак формує специфічний характер адміністративно-правового методу, який забезпечує дієвість і ефективність правового регулювання у сфері державного управління, сприяє підтриманню законності, порядку і справедливості в суспільстві.

Метод адміністративного регулювання може поєднувати в собі як заборонні, так і дозвільні елементи. Наприклад, дозвільна система (ліцензування, реєстрація, сертифікація) є типовим проявом адміністративного методу, де суб'єкт може діяти лише після отримання дозволу від держави [6].

Також варто зазначити, що адміністративно-правовий метод є нормативно-процесуальним, оскільки він реалізується через чітко встановлені процедурні правила (адміністративні процедури, строки, форма звернень тощо).

3.3. Специфічні методи, що застосовуються в адміністративному праві

Окрім загального владно-розпорядчого методу, який є основним у системі адміністративного права, існує ряд спеціалізованих методів, що застосовуються в конкретних сферах регулювання або стосуються окремих типів адміністративних правовідносин. Ці методи формують систему різноманітних правових інструментів, які дозволяють гнучко і ефективно управляти суспільними відносинами, забезпечуючи реалізацію державної влади у межах закону [6].

1. Метод переконання — цей метод базується на інформаційно-просвітницькій діяльності органів публічної влади, спрямованій на формування у суб'єктів правової свідомості, попередження правопорушень та заохочення добровільного дотримання законодавства. Він реалізується через роз'яснення норм права, консультації, проведення тренінгів, інформаційні кампанії та інші просвітницькі заходи. Метод переконання є особливо важливим у сфері публічної безпеки, де профілактика правопорушень і формування правомірної поведінки громадян є пріоритетом.

2. Метод заохочення передбачає стимулювання правомірної поведінки та високої ефективності діяльності через застосування різних форм позитивного впливу — нагород, премій, подяк, публічного визнання та інших заходів морального або матеріального заохочення. Цей метод широко застосовується у сфері державної служби, де мотивація працівників сприяє підвищенню якості виконання адміністративних функцій і дотриманню норм поведінки. Заохочення підтримує ініціативність, професіоналізм та відповідальність посадових осіб [12].

3. Метод адміністративного примусу є одним із ключових інструментів забезпечення виконання норм адміністративного права та підтримання правопорядку. Він реалізується через механізми адміністративної відповідальності, включаючи застосування заходів превентивного або припиняючого характеру. До таких заходів належать офіційні приписи, протоколи про адміністративні правопорушення, штрафи, адміністративне затримання, тимчасове припинення діяльності тощо. Адміністративний примус спрямований на примусове виконання законних вимог держави у випадках їхнього ігнорування чи порушення суб'єктами [17].

4. Метод інструктажу та регламентування полягає у детальному нормативному встановленні порядку дій посадових осіб, процедур надання адміністративних послуг, оформлення документів і виконання інших юридично значущих дій. Цей метод забезпечує стандартизацію і уніфікацію процесів у публічному управлінні, що сприяє підвищенню прозорості, передбачуваності та якості адміністративної діяльності. Регламентування зменшує ризики зловживань і помилок, а інструктаж дозволяє посадовим особам чітко усвідомлювати свої функції та обов'язки [20].

5. Метод адміністративного судочинства виступає як ефективний засіб захисту прав і законних інтересів громадян і юридичних осіб у випадках порушення їхніх прав органами публічної влади. Він передбачає можливість оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень у адміністративних судах. Цей метод забезпечує юридичний контроль за

діяльністю державних органів, сприяє відновленню порушених прав і зміцненню принципу верховенства права.

Отже, система методів адміністративного права є комплексом взаємопов'язаних правових інструментів, які дозволяють реалізувати основні функції публічного управління: організацію, регулювання, контроль і захист. Вони забезпечують ефективне функціонування механізму державної влади в інтересах суспільства, дотримання законності та підтримку публічного порядку, одночасно гарантують захист прав і свобод кожного учасника адміністративних відносин.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання курсової роботи було детально досліджено фундаментальні засади адміністративного права України — його поняття, предмет, суб'єктний склад та методи правового регулювання. Аналіз теоретичних джерел і законодавства дозволяє зробити низку важливих узагальнень, які відображають ключові характеристики цієї правової галузі та її роль у системі державного управління [6].

1. Адміністративне право України посідає одне з провідних місць у системі публічного права, виконуючи роль базового інструменту правового регулювання суспільних відносин у сфері державного управління. Його головним завданням є встановлення законних правил функціонування органів виконавчої влади, забезпечення дисципліни та організованості у їхній діяльності, а також реалізація публічних інтересів, що сприяють стабільності і розвитку держави. Адміністративне право слугує основою для формування ефективної системи публічної влади, здатної реагувати на виклики сучасності та забезпечувати належний рівень управління.

2. Предмет адміністративного права охоплює широкий спектр публічно-владних відносин, які виникають у процесі реалізації управлінських функцій держави. До них належать відносини, пов'язані з діяльністю органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, посадових осіб, а також взаємодія з громадянами та юридичними особами під час надання адміністративних послуг, розгляду справ про адміністративні правопорушення, застосування адміністративного примусу тощо. Ці відносини характеризуються специфікою публічного управління, у якому визначальним є забезпечення загального блага та реалізація державних функцій [25].

3. Суб'єкти адміністративного права мають неоднаковий правовий статус і функції, що визначають особливості їхньої взаємодії в адміністративно-правових відносинах. Особливістю є юридична нерівність

сторін: державні органи та їх посадові особи наділені владними повноваженнями, що дозволяють їм приймати обов'язкові для інших рішення, тоді як фізичні та юридичні особи зобов'язані виконувати ці рішення у межах закону. Така структура забезпечує ефективне здійснення публічної влади, водночас гарантуючи права і свободи громадян [13].

4. Методи адміністративно-правового регулювання становлять ключовий механізм впливу держави на поведінку учасників публічних відносин. Домінуючим є імперативний, або владно-розпорядчий метод, який забезпечує обов'язковість виконання адміністративних рішень. Окрім цього, широко застосовуються спеціалізовані методи, що доповнюють основний підхід: метод переконання, який сприяє формуванню правової культури та добровільному дотриманню норм; метод заохочення, що стимулює ефективну і добросовісну діяльність; метод адміністративного примусу, який забезпечує дотримання законності через санкції; метод інструктажу і регламентування, що систематизує порядок дій посадових осіб та процедури надання послуг.

5. Сучасне адміністративне право України виконує комплексні функції — регулятивну, охоронну, контролюючу та процесуальну, що підкреслює його цілісну роль у правовому забезпеченні діяльності органів публічної влади. Воно не лише формує правові норми для організації управлінської діяльності, але й захищає права громадян від неправомірних дій влади, контролює їх дотримання і забезпечує правові механізми відновлення порушених прав. Це сприяє зміцненню принципу верховенства права, демократичних засад управління і підвищенню довіри суспільства до державних інституцій [2].

Отже, глибоке розуміння сутності, предмета та методів адміністративного права є надзвичайно важливим для підготовки фахівців у сфері правоохоронної діяльності та публічного управління. Ці знання дозволяють майбутнім спеціалістам ефективно і законно здійснювати управлінські функції, забезпечувати дотримання прав і свобод людини, підтримувати стабільність і розвиток держави в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адміністративне право : підручник / НУ "ЮАУ ім. Ярослава Мудрого" ; за заг. ред.: Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х. : Право, 2013. – 656 с.
2. Адміністративне процесуальне право України : навч.-метод. посіб. / І. О. Картузова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – К. : Фенікс, 2016. – 400 с.
3. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. – Х. : Право, 2016. – 312 с.
4. Адміністративне судочинство України: теорія та практика : монографія / Вищ. адмін. суд України ; за заг. ред. О. М. Нечитайла. – К. : Компанія "ВАІТЕ", 2015. – 288 с.
5. Біла-Тіунова Л. Р. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика : монографія / Л. Р. Біла-Тіунова, О. В. Закаленко ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – О. : Фенікс, 2014. – 188 с.
6. Богуцький В. В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення : навч. посіб. / В. В. Богуцький, В. В. Богуцька, В. В. Мартиновський. – 5-те вид., перероб. і допов. – Х. : Юрайт, 2013. – 224 с.
7. Захист в адміністративному процесі : практ. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. – К. : Центр учб. літ., 2013. – 352 с.
8. Калмикова Я. С. Докази та доказування в адміністративному судочинстві : монографія / Я. С. Калмикова ; НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування ; за заг. ред. О. Б. Червякової. – Х. : Фактор, 2014. – 280 с.
9. Ківалов С. В. Курс адміністративного процесуального права України : підручник. Загальна частина / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – О. : Фенікс, 2014. – 342 с.
10. Коломоець Т. О. Внутрішнє переконання судді в адміністративному процесі: теоретико-правовий та праксеологічний аспект формування :

монографія / Т. О. Коломоєць, В. О. Немченко. – Херсон : Гельветика, 2013. – 180 с.

11. Колпаков В. К. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія / В. К. Колпаков, В. В. Гордєєв. – Чернівці : Місто, 2011. – 384 с.

12. Колпаков В. К. Юрисдикція адміністративних судів : монографія : у 2 кн. / В. К. Колпаков, В. В. Гордєєв. – Х. : Харків юрид., 2011. – 252 с.

13. Константий О. В. Проблеми захисту в адміністративному судочинстві суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів : монографія / О. В. Константий ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – К. : Істина, 2015. – 544 с.

14. Костицький М. В. Судово-психологічна експертиза в адміністративному процесі : монографія / М. В. Костицький, М. І. Луцький ; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького. – Івано-Франківськ : Видавнича справа, 2017. – 308 с.

15. Ліпкан В. А. Сутність та порядок вирішення службових спорів : монографія / В. А. Ліпкан, О. Г. Мовчун ; Глобальна орг. союзн. лідерства, Акад. безпеки відкритого суспільства, Акад. наук вищ. освіти України, Стратком. – К. : Вид. Ліпкан О.С., 2017. – 312 с. – (Ordo ordinans).

16. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / Вищ. адмін. суд України ; за заг. ред. І. Х. Темкіжева. – 2-ге вид., пероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 720 с.

17. Оскарження судових рішень і ухвал в системі адміністративного судочинства України: зразки документів, судова практика, актуальне законодавство : станом на 23 верес. 2016 р. / упоряд. Н. О. Армаш [та ін.]. – К. : Центр учб. літ., 2016. – 272 с.

18. Постанови пленумів Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних та адміністративних провадженнях : офіц. текст / упоряд.: С. А. Кузьмін, М. С. Кучеренко. – К. : Вид. Паливода А. В., 2015. – 828 с.

19. Постанови пленуму, роз'яснення та рекомендації Вищого адміністративного суду України / упоряд. Ю. І. Руснак. – К. : Центр учб. літ., 2013. – 438 с.

20. Правові позиції в адміністративному судочинстві України / Вищ. адмін. суд України ; упоряд.: М. І. Смокович, В. П. Базов ; за заг. ред. О. М. Нечитайло. – Офіц. вид. – К. : Ін Юре, 2015. – 848 с. – (Судова практика).

21. Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації) : монографія / В. Б. Русанова ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. – Х. : Право, 2016. – 148 с.

22. Смокович М. І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій : монографія / М. І. Смокович. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 304 с.

23. Судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення : навч. посіб. / Запоріз. нац. ун-т ; ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 544 с.

24. Ткачук О. М. Путівник по строках та термінах Кодексу адміністративного судочинства України : (із змін., внесеними Законом України "Про внесення змін до Господ. процес. кодексу України, Цивіл. процес. кодексу України, Кодексу адмін. судочинства України та ін. законодав. актів" від 03.10.2017 р.) / О. М. Ткачук. – Х. : Право, 2017. – 68 с.

25. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві : наук.-метод. посіб. для суддів / Т. І. Фулей ; ОБСЄ. Координатор проектів в Україні, Верхов. Суд України, Нац. шк. суддів України, Вищ. адмін. суд України. – К., 2015. – 128 с.

ДОДАТКИ

Класифікація адміністративно-правових норм

Критерій класифікації	Види норм
За змістом	Матеріальні, процесуальні
За характером впливу	Регулятивні, охоронні
За способом регулювання	Імперативні, диспозитивні
За ступенем деталізації	Загальні, спеціальні

Структура суб'єктів адміністративного права України

- Органи виконавчої влади
 - Кабінет Міністрів України
 - Центральні органи виконавчої влади (міністерства, служби, агентства)
 - Місцеві державні адміністрації
 - Органи місцевого самоврядування
 - Сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи
 - Фізичні особи
 - Громадяни України
 - Іноземці
 - Особи без громадянства
 - Юридичні особи
 - Комерційні та некомерційні організації
 - Посадові особи
 - Державні службовці
 - Інспектори, уповноважені особи органів виконавчої влади
-

Порівняльна характеристика методів правового регулювання

Метод	Сфера застосування	Ознаки	Галузі права
Імперативний	Публічне управління	Одностороннє волевиявлення	Адміністративне, кримінальне
Диспозитивний	Приватноправові відносини	Вільне волевиявлення сторін	Цивільне, господарське
Дозвільний	Ліцензування, нагляд	Дії дозволені за умови згоди	Адміністративне
Примусовий	Вплив на правопорушників	Примус, санкції, стягнення	Адміністративне, кримінальне
Заохочувальний	Служба, публічна діяльність	Винагороди, премії	Адміністративне, трудове